

ปัญหาที่กระทบกระเทือนความร่วมมือส่วนภูมิภาค

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงเป็นอาณานิคมของชาวตะวันตกทั้งสิ้น ยกเว้นประเทศไทย การที่จะให้มีการร่วมมือกันในภูมิภาคโดยเสมอภาคกันในระหว่างประเทศเหล่านี้ บ่อมเป็นสิ่งที่ไม่เป็นไปไม่ได้และยากยิ่ง เพราะนอกจากประเทศไทยแล้วก็ไม่มียุโรปประเทศใดในภูมิภาคนี้ ซึ่งสามารถจะเข้ามาจับกลุ่มกันเพื่อการนี้ในฐานะที่เท่าเทียมและเสมอภาคกันได้เลย การติดต่อใด ๆ ก็จึงเป็นต้องฉาบและขอรับความเห็นชอบจากประเทศตะวันตกซึ่งมีอำนาจเหนือบรรดาประเทศในภูมิภาคนี้อยู่ ในเมื่อมีอุปสรรคทางการเมืองซึ่งประเทศตะวันตกได้สร้างขึ้นเป็นเครื่องกีดขวางอยู่ตลอดเวลาเป็นเวลานานนับร้อยปีเช่นนี้ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ย่อมจะเคยชินกับการต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจและไม่มีการร่วมมือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ และไม่ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านของตนอย่างมากเสียด้วย เพราะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการติดต่อใกล้ชิดสนิทสนมกันแต่อย่างใด แม้แต่ที่การเมืองของพม่า นายพล Aung San และนาย Quirino แห่งฟิลิปปินส์ก็ยังคงกล่าวว่า "ประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับยุโรปและอเมริกามากกว่าประเทศเพื่อนบ้านเสียอีก" ^๑

^๑ Bernard K. Gordon, The Dimensions of Conflict in Southeast Asia (New Jersey, Prentice-Hall, Inc. 1961) p.145.

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองผ่านพ้นไปแล้ว และประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ต่างก็ได้รับอิสรภาพกลายเป็นประเทศเอกราชขึ้นมาตาม ๆ กัน และยิ่งเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติทุกประเทศ ต่างก็มีความรู้สึกขึ้นมาว่าคนยังไม่รู้จักและเข้าใจเรื่องราวของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงของตนดีพอ แต่เวลานานปีที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจและการควบคุมของประเทศมหาอำนาจตะวันตกได้ทำให้เป็นการยากแก่ประเทศเหล่านี้ที่จะสลัดนิสัยและความเคยชินต่อความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ และสงสัยที่มีต่อผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศให้หมดสิ้นไปในเร็ววัน มีหลายประเทศในเอเชียซึ่งได้รับเอกราชใหม่ ๆ ต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ยุ่งยาก ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งในอดีตก็ไม่เคยต้องรับผิดชอบแก่ใจเอง แต่ได้ปล่อยให้เป็นการระงับของประเทมหาอำนาจตะวันตกที่เคยมีอำนาจครอบงำอยู่เป็นผู้นำทางแก้ไขไปเอง ทั้ง ๆ ที่ปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับโชคชะตาและชีวิตของประชาชนพลเมืองของตนเองแท้ ๆ นอกจากนั้นก็ยังมีประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ที่กำลังแสวงหาอาณานิคมแบบใหม่ เช่น จีนคอมมิวนิสต์ และสหภาพโซเวียต พยายามจะแทรกซึมเข้ามาแทนที่ประเทศมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งได้สละให้อำนาจปกครองประเทศในภูมิภาคนี้ไปใหม่ ๆ จึงเป็นปัญหาหนักอกของประเทศในภูมิภาคนี้ที่จะต้องขจัดและขบคิดแก้ไขต่อไป

แบบของบรรดาที่ไม่ว่าประเทศจักรวรรดินิยมไม่ว่าแบบใหม่ที่กำลังจะเสาะแสวงหาทางเข้ามา หรือแบบเก่าที่ได้สละให้แก่อำนาจไปแล้ว ย่อมจะไม่ปรารถนาที่จะสนับสนุนการร่วมมือกันในภูมิภาคระหว่างบรรดาประชาชาติในภูมิภาคนี้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม เพราะย่อมจะเกรงว่า การร่วมมือกันเช่นนี้จะเป็นการสร้างเสริมกำลังต่อต้านการ เข้ามายุงเกี่ยวจากภายนอกเป็นนอ้างดี และบางทีก็

อาจเป็นเพราะประเทศจักรวรรดินิยมแบบเก่าเห็นว่า การร่วมมือกันทำนองนี้ของบรรดาประเทศในภูมิภาคจะไม่อำนวยประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ตน ซึ่งเคยเป็นเจ้าของตลาดและครองอำนาจทางเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้มาก่อน จึงพยายามหาทางกีดกันมิให้มีการรวมกลุ่มกันเป็นผลสำเร็จได้ ซึ่งนับว่าเป็นการมองการณ์อย่างสาบคาสิบ ประเทศที่ได้พัฒนาเหล่านี้แล้วควรจะมีใจโอบอ้อมทั่วว่าสันติสุขและเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นจะยั่งยืนถาวรได้ไบนับปลาย โดยอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจความเป็นปึกแผ่นและร่วมมือทางการเมืองในภูมิภาค ตลอดจนแข่งขันกับลัทธิความเป็นกลางและป้องกันการแทรกแซงจากอำนาจภายนอก ไม่ว่ามาจากที่ใด ซึ่งจะอำนวยประโยชน์ให้แก่ประเทศที่รักสันติภาพทั้งหลายโดยทั่วกันในภายหลังกว

ความร่วมมือส่วนภูมิภาคทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจกันบ้าง การรวมกลุ่มของสมาคมอาสา แอสแปค และอาเซียน ก็มุ่งหวังถึงความร่วมมือดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยหวังจะให้ความร่วมมือปรากฏรูปออกมาในลักษณะต่าง ๆ กัน แต่การร่วมมือดังกล่าวก็ประสบปัญหาที่มากกระทบกระเทือนต่อองค์การความร่วมมือดังกล่าวในภูมิภาคนี้ ทั้งปัญหาทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการร่วมมือระหว่างประเทศ และปัญหาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาทางสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชักนั้งทางการเมืองของสมาชิกสมาคมอาเซียน ซึ่งนับว่าเป็นสมาคมใหม่ล่าสุดที่ก่อตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือส่วนภูมิภาคของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อันมีเจตจำนงให้ความร่วมมือในภูมิภาคนี้ให้กว้างขวางใหญ่โต บังชั้น อันประกอบด้วยประเทศอินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทย เป็นสมาคมที่สืบเนื่องมาจากสมาคมอาสา อันประกอบด้วยสมาชิกเดิม ๓ ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทย ซึ่งบัดนี้ได้สลายตัวไปโดยปริยายแล้ว เพราะสมาคมอาเซียน

ได้รับโอนเอากิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของสมาคมอาสาไปดำเนินการแล้ว แต่กระนั้นก็ดี ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศสมาชิกอาสาเดิมก็คงมีอยู่ต่อไป ระหว่างฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ในกรณีปัญหาชิปโคโยเหนือดินแดนชามานัน อันเป็นสาเหตุให้กิจกรรมของสมาคมอาสาซึ่งกำลังก้าวรุดหน้าไปด้วยดีต้องหยุดยั้งไปชั่วคราวเป็นเวลารวม ๓ ปีคือ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๖๓ - ๑๙๖๕ แม้จะได้มีการคลี่คลายปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศทั้งสองกลับสู่ทางที่สว่าง และฟื้นฟูกิจกรรมสมาคมอาสาได้ในที่สุด เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๑๙๖๖ โดยบทบาทของนายนัก คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศไทย ซึ่งอดีตประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ Disodado Macapagal ได้เคยยกย่องบทบาทของรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศไทยผู้นี้ว่า "เอกอัครราชทูตอาสา" (ASA Ambassador)^๒ แต่การขัดแย้งทางการเมืองกรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์ เกี่ยวกับชามานันก็ยังคงเป็นข้อขัดขวางอย่างรุนแรงและเป็นปัญหาเรื้อรังระหว่างประเทศทั้งสอง อันเป็นภัยคุกคามต่อความร่วมมือส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะสมาคมอาเซียน และแอสแปค ซึ่งทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังพิจารณาได้ว่า เป็นอุปสรรคต่อการรวมกันต่อต้านการรุกราน และการแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ด้วย^๓

ปัญหาทางการเมือง

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐอชิปโคโยทุกรัฐต่างก็ดำเนิน

^๒ "คู่มือแห่งที่แล้ว" p.185

^๓ สัมภาษณ์ นายสมนึก อิงคะกุล เลขานุการตรี สำนักเลขาธิการอาสา - แอสแปค - อาเซียนแห่งชาติ (ไทย) เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๑ ณ กรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ

นโยบายต่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ของชาติตนอย่างมากที่สุด อิทธิพลของผลประโยชน์ของชาติย่อมบ่งชี้ถึงความสำคัญทุกระดับ ทรานโคที่แต่ละประเทศยังไม่สามารถลดทอนลงของผลประโยชน์แห่งชาติของตนลงได้ ทรานโคการทะเลาะและการขัดกันของแต่ละประเทศยังคงมีอยู่ต่อไป ^๕ ศาสตราจารย์ Mortan A. Kaplan นักรัฐศาสตร์อเมริกัน โดกล่าวว่า "The interest of a nation is to satisfy national need" ^๕ ด้วยเหตุนี้ การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งร่วมมือกันอย่างดีแล้วในอดีต และก็มาแตกแยกกันอย่างรุนแรงในปัจจุบันนี้ และก็มีประเทศที่เคยเป็นศัตรูกันมาแต่ก่อน และได้กลับคืนดีกันจนกลายเป็นมิตรที่ดีที่สุดของกันและกันนั้น ทั้งนี้ก็เพราะผลประโยชน์ของชาตินั่นเอง

ปัญหาที่นับว่าสำคัญที่สุดที่กระทบกระเทือนต่อความร่วมมือส่วนภูมิภาค และขัดแย้งกับผลประโยชน์ทางการเมือง พิจารณาอยู่ในด้านองค์การแอสแปคแล้วกล่าวได้ว่า ไม่มีปัญหาการขัดแย้งทางการเมืองใดเลยในหมู่ประเทศสมาชิก ^๖ มีแต่การขัดแย้งทางการเมืองในสมาคมอาเซียน ซึ่งได้แก่กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์เกี่ยวกับขามาท

^๕ นายจรัสศักดิ์ มุทิตาภรณ์ "ความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติ" สรุปรายงาน กระทรวงการต่างประเทศ ปีที่ ๑๘ (พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์ ฉบับที่ระลึก ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒) หน้า ๑๔๓ - ๑๔๕.

^๕ Mortan A. Kaplan, The System and Process in International Politics (US., Wiley: 1957), p.152.

^๖ สัมภาษณ์ นายจำนง หลุณรัตน์ เลขาธิการเอก สำนักเลขาธิการอาสา - อาเซียน และแอสแปคแห่งชาติ (ไทย) เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๒ ณ กรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ.

และการขัดแย้งทางการเมืองระหว่างอินโดนีเซียกับสิงคโปร์ ซึ่งก็หวังว่าสมาชิกรัฐสภา
อาเซียนนี้เองจะเป็นผู้จัดความยุ่งยากให้หมดสิ้นไปได้แน่นอน เพื่อความเจริญก้าวหน้า
สันติภาพ และความมั่นคงของสมาคมอาเซียนเองในที่สุด

ก. กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์เกี่ยวกับซาบาห์

ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในรัฐซาบาห์นี้เป็นเรื่องยุ่งเหยิงที่นักการเมืองและ
นักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญได้ถกเถียงกันมาเป็นเวลานาน กรณีที่ฟิลิปปินส์อ้างสิทธิ์ครอบครอง
รัฐซาบาห์ หรือบอร์เนียวเหนือเดิม นับเป็นการกระทบกระเทือนถึงความร่วมมือส่วนภูมิภาค
ภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะสมาคมอาเซียนอย่างมาก และได้เป็นต้น
เหตุทำให้ฟิลิปปินส์และมาเลเซียตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกันมาครั้งหนึ่งแล้ว แต่กรณี
นี้ก็ยังไม่มีความที่จะแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ มีมติกรณีการขัดแย้งในเรื่องอธิปไตยเหนือดินแดน
ซาบาห์ได้ทวีความรุนแรงขึ้นมาอีก ถึงขั้นที่ทำให้ประเทศทั้งสองระงับสัมพันธ์ภาพทางการ
ทูตระหว่างกัน และต่างฝ่ายต่างเตรียมกำลังทหารอย่างพร้อมที่จะเผชิญหน้ากัน เพียง
แต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งริเริ่มใช้กำลังก่อนเท่านั้น

ซาบาห์เป็นชื่อใหม่ของบอร์เนียวเหนือเดิม ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียง
เหนือของเกาะบอร์เนียว มีพื้นที่ ๒๔๑๘๘ ตารางไมล์ ประวัติความเป็นมาของรัฐซาบาห์
เริ่มเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๖๕ Clee Moses กงสุลอเมริกันประจำบรูไนได้รับอนุมัติจากสุลต่าน
แห่งบรูไนให้ขอสัมปทานการเช่าพื้นที่ไมเนอร์เนียวเหนืออีก ๑๐ ปี ในปีเดียวกันเองเขาได้

ไอสนธิ์โทแก Joseph Willam Torrey ประธานบริษัท American Trading Company of Borneo ซึ่งเป็นผู้มีความทะเยอทะยานจะสร้างสรรความเจริญให้แก่บอร์เนียวเหนือ ในปี ๑๘๙๔ Torrey ได้โอนสัมปทานต่อให้แก่ Gustavus de Overbeck กงสุลออสเตรเลียประจำอาณานิคมฮ่องกง และสองพี่น้องชาวอังกฤษชื่อ Alfred และ Edward Dent ทอมาโตมีการสืบทราบว่า สุลต่านแห่งบรูไนได้โอนสิทธิในพื้นที่ดังกล่าวให้แก่สุลต่านแห่งซูลูเป็นเวลานานมาแล้ว อย่างไรก็ตามก็สุลต่านแห่งซูลูก็กยินยอมทำสัญญากับ Dent อย่างเดียวกับสัญญาของสุลต่านแห่งบรูไน ส่วน De Overbeck ได้ถอนตัวออกไป ปี ๑๘๘๒ สองพี่น้องตระกูล Dent ได้ตั้งบริษัทบอร์เนียวเหนือแห่งอังกฤษ (British North Borneo Company) ขึ้น รัฐบาลอังกฤษได้รับบริษัทนี้เข้าอยู่ในความคุ้มครองในปี ๑๘๘๔ เพื่อถ่วงความก้าวหน้าที่ของเยอรมันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บริษัทนี้ได้ปกครองบอร์เนียวเหนือแทนรัฐบาลอังกฤษสืบต่อมาเป็นเวลาถึง ๒๐ ปี นับแต่เริ่มก่อตั้ง แต่ยังมีกรจ่ายเงินปีความที่ตกลงกันให้แก่สุลต่านแห่งซูลู และทายาทตลอดมา

ปี ค.ศ. ๑๘๘๘ รัฐบาลเสเปญประกาศอำนาจอธิปไตยในบอร์เนียวเหนือ เนื่องจากเห็นว่าเกาะซูลูอยู่ในความปกครองของฟิลิปปินส์ ในขณะที่เป็นอาณานิคมของเสเปญ แต่อังกฤษไม่สนใจ ในปี ๑๘๘๒ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นบุกบอร์เนียวเหนือและยึดครองอยู่ระยะหนึ่ง หลังสงครามบอร์เนียวเหนือจึงกลับมาตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๑๙๔๖ อังกฤษได้ทำการประกาศเป็นทางการว่า บอร์เนียวเหนือเป็นอาณานิคมของตน ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๑๙๖๓

จึงได้ทำสัญญาสละอำนาจอธิปไตยในบอร์เนียวเหนือในวันที่ ๑๕ กันยายน ๑๙๖๓ โดย
ความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติ บอร์เนียวเหนือได้เข้าร่วมกับมะลายู สิงคโปร์ และ
ซาราวัก ก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียขึ้น และเปลี่ยนชื่อจากบอร์เนียวเหนือเป็นรัฐซาบฮ์
(Sabah) ^๗

นับแต่บริติชบอร์เนียวเหนือแห่งอังกฤษได้ทำหน้าที่แทนรัฐบาลอังกฤษใน
การปกครองบอร์เนียวเหนือเป็นต้นมา อังกฤษถือว่าบอร์เนียวเหนือเป็นอาณานิคมของตน
การประกาศอำนาจอธิปไตยของอังกฤษเหนือบอร์เนียวเหนือในปี ๑๙๔๖ เป็นเพียงการย้ำ
เป็นทางการอีกครั้งหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตามตลอดเวลาเหล่านี้ฟิลิปปินส์ไม่เคยยอมรับ
อำนาจอธิปไตยของอังกฤษ ครั้นเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๑๙๖๒ ซึ่งเป็นวันที่ประธานาธิบดี
คนก่อนของฟิลิปปินส์ คือประธานาธิบดีมาคาปากาล ได้รับตำแหน่งใหม่แล้ว ฟิลิปปินส์จึงได้
ทำการเรียกร้องบอร์เนียวเหนือเป็นทางการ โดยยื่นหนังสือต่อเอกอัครราชทูตอังกฤษใน
มะนิลา ครั้นเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๑๙๖๓ ก็ยังคงมีการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียขึ้น ซึ่ง
รวมบอร์เนียวเหนือเข้าไว้ด้วย ทั้งนี้โดยที่รัฐบาลอังกฤษได้ตกลงมอบบอร์เนียวเหนือให้
แก่มาเลเซีย และเปลี่ยนชื่อเป็นรัฐซาบฮ์ ฟิลิปปินส์จึงไม่ยอมรับรองฐานะของสหพันธรัฐ
มาเลเซีย ทั้งนี้เป็นผลให้มาเลเซียประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับฟิลิปปินส์ และ
อินโดนีเซียซึ่งไม่ยอมรับรองฐานะของมาเลเซียเช่นเดียวกันเป็นเวลาเกือบ ๓ ปี จนกระทั่ง

^๗ Bernard K. Gordon "แหล่งเกี่ยวกับข้างต้น" pp.11 - 15.

ทั้งอินโดนีเซียกับมาเลเซีย เลิกนโยบายประจัญหน้า (Confrontation Policy) กับฟิลิปปินส์จึงได้ยอมรับรองสหพันธรัฐมาเลเซีย และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในระดับเอกอัครราชทูตคนใหม่ พร้อมกับทำข้อตกลงร่วมมือกันในการปรามปรามการลักลอบนำสินค้าหนีภาษีจากรัฐชามานของมาเลเซียเข้าไปในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตตามเกมแล้ว ฟิลิปปินส์ก็ยังไม่ล้มเลิกการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือรัฐชามานต่อไป

ฟิลิปปินส์และมาเลเซียได้เปิดการเจรจาในปัญหารัฐชามานอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการอีกหลายครั้ง แต่ก็ไม่อาจตกลงกันได้ สัมพันธภาพระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์ได้ทวีความตึงเครียดขึ้นเป็นลำดับ การเจรจาทางการทูตระหว่างคณะเจ้าหน้าที่มาเลเซียกับฟิลิปปินส์เกี่ยวกับปัญหาสิทธิเรียกร้องของฟิลิปปินส์เหนือชามานได้เริ่มขึ้นที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน และสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๑๙๖๔ โดยทั้งสองฝ่ายไม่อาจตกลงกันได้เกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหานี้ ภายหลังการประชุมโคโคสันต์ลง คุณอัมคุราซัค รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้แถลงว่า การเจรจาชามานได้เลิศจนไปแล้ว และจะไม่มี การรื้อฟื้นขึ้นใหม่ในภายหลัง หากจะมีการเจรจาระหว่างประเทศทั้งสองอีกก็คงจะกระทำกันในเรื่องอื่น โดยเฉพาะปัญหาความร่วมมือกันในด้านความมั่นคงและด้านอื่น ๆ เพื่อสันติสุขของภูมิภาคนี้

ภายหลังที่การประชุมเจรจาชามานได้ล้มเหลวลง รัฐบาลฟิลิปปินส์รู้สึกไม่พอใจต่อท่าทีของรัฐบาลมาเลเซีย ซึ่งฝ่ายฟิลิปปินส์ถือว่าเป็นการก้าวร้าวต่อฟิลิปปินส์

และเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๑๘๖๔ ประธานาธิบดีอาร์กอสจึงได้มีคำสั่งเรียกเอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์กลับจากกัวลาลัมเปอร์ ยังคงเหลืออยู่แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ที่อยู่แลสถานเอกอัครราชทูตแคบูเคียว โดยได้ให้เหตุผลว่า มาเลเซียปฏิเสธสิทธิเรียกร้องของฟิลิปปินส์ด้วยคำอันไม่สุภาพ และก้าวร้าว ทั้งยังได้ขยับเบียงไม่ยินยอมเจรจาเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาอื่นอีกด้วย ซึ่งเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีซึ่งได้ให้ไว้ในระหว่างการเจรจา และคำมั่นอันหนักแน่นของรัฐบาลมาเลเซีย

เหตุผลของฟิลิปปินส์ในการเรียกร้องกรรมสิทธิ์เหนือรัฐชามานั้น ฟิลิปปินส์อ้างว่า สุลต่านซูลูเป็นผู้ประมุขของหมู่เกาะซูลูอันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของฟิลิปปินส์ มีไคยกบอร์เนียวเหนือในอังกฤษ เพียงแต่ในอังกฤษเขา ซึ่งเรื่องนี้ฟิลิปปินส์มีหลักฐานทางกฎหมายที่คนนำมาได้อย่างพร้อมมูล ฟิลิปปินส์อ้างเหตุผลว่า หากบอร์เนียวเหนือเป็นของอังกฤษจริง เหตุใดอังกฤษจึงต้องจ่ายเงินปีให้แก่ทายาทของสุลต่านซูลูในอัตราปีละ ๕,๐๐๐ เหรียญอเมริกันอยู่อีก และเหตุใดอังกฤษจึงต้องรีบประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะของบอร์เนียวเหนือเป็นอาณานิคม ภายหลังจากที่ฟิลิปปินส์ประกาศเอกราชได้เพียง ๑๒ วัน (ฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๑๘๔๖ บอร์เนียวเหนือถูกประกาศเป็นอาณานิคมของอังกฤษเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๑๘๔๖) ทำให้ nampakว่าเป็นวิธีการชักจูงมิให้ฟิลิปปินส์เรียกร้องบอร์เนียวเหนือกลับคืน นอกจากนี้ฟิลิปปินส์ยังให้เหตุผลอีกประการหนึ่งว่า ถ้าสุลต่านซูลูในอังกฤษเขาดินแดนส่วนนั้น ระยะเวลาให้เขาไม่อาจขยายเกินไปกว่า ๕๕ ปี

ไต่ถามกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงให้เจ้าอาณานิคมไบบอร์มิ่งคับตลอดกาลไม่

อังกฤษได้โต้แย้งว่า บอร์เนียวเหนือเป็นของอังกฤษโดยสมบูรณ์ ที่อังกฤษ
ยังจ่ายเงินในนกทายาของสุลต่านซูลูบนมิโซคาเซา หากแต่เป็นเงินทดแทนที่สุลต่านซูลูก
บอร์เนียวเหนือให้อังกฤษ ในการเจรจาที่กรุงเทพฯ มาเลเซียอ้างว่า ความสัญญาฉบับ
ซึ่งเขียนเป็นภาษามะลายู คำสำคัญที่ใช้คือ "pajak" ซึ่งในพหุภาษาภาษามะลายู
บางเล่มอาจแปลได้ว่า "การผูกขาดหรือภาษี" (Monopoly or Tax) แต่ในต้นฉบับภาษา
อังกฤษใช้คำว่า "ให้" (grant) ดังนั้นอังกฤษจึงเป็นผู้ปกครองบอร์เนียวเหนือแต่ฝ่ายเดียว
ในปี ๑๙๖๓ ฉะนั้นจึงมีสิทธิที่จะยกบอร์เนียวเหนือให้แก่ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ แต่ฟิลิปปินส์ได้
ยืนยันตามหลักฐานทางกฎหมายพร้อมกับทนายมาเลเซียให้ร่วมกันนำกรณีนี้เข้าสู่การพิจารณา
และวินิจฉัยชี้ขาดของศาลโลกที่กรุงเฮก แต่มาเลเซียปฏิเสธโดยอ้างว่า รัฐบาลแห่ง
ส่วนหนึ่งของมาเลเซียโดยสมบูรณ์ และเป็นเรื่องที่สิ้นสุดกันไปแล้ว หวังคิมหาชนในรัฐบาล
ความการสำรวจเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๑๙๖๓ (ก่อนการประกาศก่อตั้งสหพันธมาเลเซีย ๑
เดือน) ก็ปรารถนาที่จะชงกับมาเลเซีย องค์การสหประชาชาติก็ได้รับฐานะของรัฐ
ชวาแล้ว ในเมื่อคณะผู้สังเกตการณ์สหประชาชาติซึ่งเดินทางไปสังเกตการณ์ลงประชามติ
ในครั้งนั้นได้เสนอรายงานมาว่า ประชาชนในบอร์เนียวเหนือเห็นชอบด้วยกับการเข้าร่วม

←

Pacifico A. Ortiz, Legal Aspects of the North Borneo Question

(Manila, Bureau of Printing 1963) p.27.

กับสหพันธ์มาเลเซียในอัตรา ๑๐๐ %^๕

การที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ถอนเอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ที่กัวลาลัมเปอร์กลับไปยังมะนิลา โค้ระท่าฯ ภายหลังจากที่ประธานาธิบดี มาร์กอส ได้หารือกับสภาการนโยบายต่างประเทศของฟิลิปปินส์หลายครั้ง ที่ประชุมได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ฟิลิปปินส์เรียกเอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ที่กัวลาลัมเปอร์กลับไปยังกรุงมะนิลา การดำเนินมาตรการที่เฉียบขาดของรัฐบาลฟิลิปปินส์นี้เป็นการแสดงถึงความไม่พอใจต่อท่าทีของฝ่ายมาเลเซีย โดยเฉพาะที่รัฐบาลมาเลเซียได้แถลงว่า การตกลงปัญหาซาบฮันจะกระทำกันได้สำเร็จก็ต่อเมื่อฟิลิปปินส์ได้ยุติการเรียก ร้องสิทธิเหนือซาบฮันเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของภูมิภาคนี้ และของประชาชาติ เอเชียทั้งหมด คุณอัมคุลราชิก รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้แถลงเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๑๙๖๔ ว่า รัฐบาลมาเลเซียจะไม่ดำเนินการตอบโต้ในการที่ฝ่ายฟิลิปปินส์ได้เรียกเอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์กลับมะนิลา อย่างไรก็ตาม มาเลเซียก็ได้เรียกเอกอัครราชทูตของกัมมะนิลากลับกัวลาลัมเปอร์เพื่อ "ปรึกษาหารือ" (Consultation)

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฟิลิปปินส์เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๑๙๖๔

^๕ นางดาวยุพเรศ มิลลิแกน ปัญหาซาบฮัน แขนงวิชาการต่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร: โรงพิมพ์ บริษัท ส. พยุงหงส์ จำกัด กันยายน ๒๕๑๑) หน้า ๘ - ๘.

สภา โคโลนัมบิราจ รัฐบัญญัติกำหนดเส้นตั้งอาณาเขตของประเทศฟิลิปปินส์ โดยประกาศรวม
 ซามาร์เข้าไว้เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของฟิลิปปินส์ โดยกำหนดเงื่อนไขที่มีความสำคัญว่า
 การกำหนดแนวเส้นฐานทะเลอาณาเขตของฟิลิปปินส์ในปัจจุบันจะไม่กระทบกระเทือนต่อการ
 ยผนวกดินแดนซามาร์โดยฟิลิปปินส์ในอนาคต ซึ่งดินแดนเช่นนี้ฟิลิปปินส์ได้มาซึ่งความครอบ
 ครองและอธิปไตยแล้ว (has acquire dominion and sovereignty) ^{๑๐}

ในวันที่ ๑๔ กันยายน ๑๙๖๔ ประธานาธิบดีมาร์กอสได้ลงนามร่างรัฐ
 บัญญัติซึ่งผนวกซามาร์เข้าในดินแดนฟิลิปปินส์ตามข้อมติของสภากฎหมายต่างประเทศ
 ฟิลิปปินส์ ภายหลังจากการลงนามประธานาธิบดีมาร์กอสได้มีหนังสือถึงนายนาเรซีโซ รามอส
 รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์เกี่ยวกับนโยบายของฟิลิปปินส์ในปัญหาซามาร์ มีสาระสำคัญว่า
 ในการลงนามรัฐบัญญัติกำหนดเส้นฐานทะเลอาณาเขตของประเทศฟิลิปปินส์ ประธานาธิบดี
 ได้หยั่งทราบแล้วว่า ตัวบทหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวไม่มีเจตนาที่จะผนวกซามาร์
 เข้าไว้ในดินแดนฟิลิปปินส์โดยการไร้กำลัง รัฐบัญญัติเพียงแค่มั่นฐานะของฟิลิปปินส์ซึ่งมี
 มาแต่ช้านาน และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ฟิลิปปินส์ได้มาซึ่งอธิปไตยและความครอบครอง
 เหนือดินแดนซามาร์ซึ่งเป็ไปตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐบัญญัติ ความตกลง และ
 การดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ฟิลิปปินส์จะยังคงดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องเหนือ

^{๑๐} "กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์เกี่ยวกับซามาร์" ประมวลสถานการณ์
สำคัญทางการเมืองในต่างประเทศในรอบปี พ.ศ. ๒๕๑๑ (พระนคร: กรมการเมือง
 กระทรวงการต่างประเทศ ๒๕๑๒) หน้า ๓๘.

ชามาทของคนโดยสันติวิธีต่อไป รัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์ออกประกาศการใช้สงครามเป็นเครื่องมือแห่งนโยบายของชาติ และฟิลิปปินส์มีพันธะต่อหลักการสหประชาชาติซึ่งผูกพันรัฐสมาชิกให้ทำการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศโดยสันติวิธี นอกจากนี้ฟิลิปปินส์ยังถือว่าความร่วมมือส่วนภูมิภาคเป็นทางนำไปสู่สันติภาพ ความก้าวหน้า และเสถียรภาพแห่งภูมิภาคนี้ ฟิลิปปินส์จะเพียรพยายามให้สมาคมอาเซียนเป็นองค์การที่มีประสิทธิผลและมีบทบาทอย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและเจตจำนงของประชาชาติอาเซียน

กล่าวโดยสรุปรัฐบาลฟิลิปปินส์ไม่สามารถจะยืนยันตามคำร้องขอของรัฐบาลมาเลเซียให้ฟิลิปปินส์ยอมรับนับถืออธิปไตยและบูรณาภาพอาณาเขตของมาเลเซีย ซึ่งมีชามาทเป็นส่วนหนึ่งอันแบ่งแยกมิได้ นอกจากนี้ยังไม่พอใจที่มาเลเซียพยายามที่จะขอร้องให้ประธานาธิบดีมารโกสถอนร่างรัฐบัญญัติของรัฐบาลฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นการแทรกแซงต่อกิจการภายในของฟิลิปปินส์ และเป็นการละเมิดกฎหมายสหประชาชาติ ปฏิกริยาของฝ่ายมาเลเซียต่อรัฐบัญญัติซึ่งอนุภายใต้อำนาจอธิปไตยของฟิลิปปินส์ บอมนแสดงให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ได้มีการขัดแย้งทางกฎหมายอย่างจริงจังเกี่ยวกับชามาท และการที่มาเลเซียยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับที่จะเสนอข้อพิพาทเกี่ยวกับชามาทต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ไม่เป็นการนำมาซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลฟิลิปปินส์ไม่สามารถจะสนองรับการตีความของฝ่ายมาเลเซียที่ว่า รัฐบัญญัติดังกล่าวของฟิลิปปินส์ "จะกระทบกระเทือนต่อบูรณาภาพอาณาเขตของมาเลเซีย" ขอเท็จจริงมีอยู่ว่า แม้กระทั่งการแยกตัวของสิงคโปร์ออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียก็ไม่ไดกระทบกระเทือนต่อบูรณาภาพอาณาเขตของมาเลเซียแต่ประการใด

ปฏิกริยาของรัฐบาลสหพันธมาเลเซีย ๓๓ นายกรัฐมนตรี
 มาเลเซียได้ออกแถลงการณ์ประกาศหาที่ของรัฐบาลมาเลเซียว่า การลงนามกฎหมายตั้ง
 กลาวยของฟิลิปปินส์เป็นการละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพอาณาเขตของมาเลเซีย และเป็น
 การหาทายมาเลเซียถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็นการรุกราน มาเลเซียจึงต้องเตรียมพร้อมที่
 จะป้องกันตนเอง และหากฟิลิปปินส์จะเข้ามาดำเนินการผนวกดินแดนชาบาห์เข้าไปใน
 ฟิลิปปินส์อย่างจริงจังแล้ว มาเลเซียก็จะใช้กำลังต่อต้าน และว่าก่อนที่มาเลเซียจะรับชาบาห์
 เข้าร่วมในสหพันธมาเลเซีย อังกฤษได้ยืนยันอย่างเต็มที่ว่า ในขณะที่อังกฤษมีอธิปไตย
 โดยสมบูรณ์เหนือดินแดนชาบาห์ และได้ยินยอมให้เอกราชแก่ชาบาห์ตามคำร้องขอของรัฐ
 นั้น ซึ่งปรารถนาที่จะเป็นอิสระและเข้าร่วมเป็นรัฐรัฐหนึ่งในสหพันธมาเลเซีย การที่รัฐบาล
 ฟิลิปปินส์ไม่สามารถให้ความมั่นคงแก่มาเลเซียได้ว่าจะยังคงเคารพมติของอธิปไตยและบูรณภาพ
 อาณาเขตของมาเลเซียต่อชาบาห์อีกต่อไป เป็นการบ่อนทำลายรากฐานแห่งความสัมพันธ์
 ทางการทูตระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงว่าฟิลิปปินส์ได้มีคำสั่ง
 เรียกหัวหน้าคณะทูตตลอดจนเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ ณ กัวลาลัมเปอร์กลับ
 ไปยังมะนิลา รัฐบาลมาเลเซียจึงไม่มีทางเลือกปฏิบัติเป็นอย่างอื่น นอกจากจะปฏิบัติเช่น
 เดียวกันคือ เรียกเอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตมาเลเซีย ณ กรุง
 มะนิลากลับมาเลเซีย นอกจากนี้สถานการณ์ที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้สร้างขมขื่นมวลด ทำให้
 มาเลเซียไม่สามารถที่จะร่วมมือกับฟิลิปปินส์ในการปราบปรามการลักลอบหนีภาษีจาก
 มาเลเซียไปยังฟิลิปปินส์ได้อีกต่อไป จึงจำเป็นที่รัฐบาลมาเลเซียจะต้องขอให้รัฐบาล
 ฟิลิปปินส์ถอนเจ้าหน้าที่ผู้ลอบการของตนออกจากชาบาห์ อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรี

มาเลเซียได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเรียกเอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตมาเลเซียกลับจากมะนิลา เป็นเพียงการระงับความสัมพันธ์ทางการทูตเท่านั้น มิใช่เป็นการตัดความสัมพันธ์ และมาเลเซียจะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายอนุรักษ์การรักษากรรณสถานเอกอัครราชทูตมาเลเซีย ณ มะนิลาอยู่ต่อไป ^{๑๑}

อย่างไรก็ตาม เป็นที่เชื่อว่ากรณีพิพาทระหว่างสองประเทศคงจะดำเนินไปตามวิถีทางการทูตต่อไป เพราะทั้งมาเลเซียและฟิลิปปินส์ไม่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจที่จะดำเนินสงครามต่อกันในระยะยาว และผู้นำของสองประเทศก็ได้ยืนยันแล้วว่า จะหาหนทางระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี

รัฐบาลสิงคโปร์ได้แถลงเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๑๙๖๔ ว่า ได้มีสำเนาถึงรัฐบาลมาเลเซียยืนยันคำที่ของตนว่า สิงคโปร์ได้รับรองชาบัตเป็นส่วนหนึ่งอันแบ่งแยกมิได้ของมาเลเซีย และจะถือว่าความพยายามใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะของชาบัตโดยการใช้อำนาจ ย่อมเป็นการรุกรานมิตรประเทศเพื่อนบ้าน และความมั่นคงและบูรณภาพอาณาเขตของมาเลเซีย เป็นเรื่องสำคัญยิ่งยวดสำหรับสิงคโปร์ คำแถลงของสิงคโปร์เป็นที่พึงพอใจแก่รัฐบาลมาเลเซียมาก ^{๑๒} เป็นที่สังเกตได้ว่าสำหรับประเทศสมาชิกสมาคม

^{๑๑} "ดูแหล่งที่แล้ว" หน้า ๔๐

^{๑๒} Foreign News Bulletin No.296/2511 Sunday, September 22, 1968
Department of Information, Ministry of Foreign Affairs, Bangkok.

อาเซียนนั้น สิงคโปร์ก็ประกาศตัวสนับสนุนฝ่ายมาเลเซียอย่างเต็มที่ ส่วนอินโดนีเซีย และประเทศไทยก็วางตัวเป็นกลาง และไทยแถลงว่าจะยังคงเพียรพยายามไกล่เกลี่ย ประเทศทั้งสองต่อไป

สถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างประเทศทั้งสองได้คลี่คลายไปในทางที่ดี เมื่อฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายริเริ่มทบทวนใหม่การเจรจาในระดับรัฐมนตรี โดยมาเลเซียก็ตกลงที่จะเจรจาทันที แต่ไม่ยอมเดินทางไปเจรจาที่นิวยอร์กตามข้อเสนอของฝ่ายฟิลิปปินส์ ครั้นเมื่อฟิลิปปินส์เสนอให้เปิดการเจรจาระดับรัฐมนตรีที่กรุงโตเกียว มาเลเซียก็ไม่ขัดข้อง แต่ก็ไม่แสดงท่าทีกระตือรือร้นเกี่ยวกับการประชุมดังกล่าวเท่าใดนัก แต่แล้วขณะที่คน อัมคูล ราซัค รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เตรียมตัวที่จะเดินทางไปประชุมที่โตเกียวนั้นเอง นายรามอสรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศฟิลิปปินส์ก็ได้แถลงในที่ประชุมสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๑๙๖๔ ว่า ฟิลิปปินส์จะไม่รับรู้อิทธิพลของมาเลเซียที่จะแถลงในฐานะของรัฐบาลชาติ ทั้งนี้จนกว่าจะมีการทำความเข้าใจกันในเรื่องนี้เสียก่อน ถ้อยแถลงของนายรามอสดังกล่าวนี้เอง ได้สร้างความไม่พึงพอใจให้แก่มาเลเซียเป็นอย่างมาก คน อัมคูล ราซัค จึงได้ระงับการเดินทางไปประชุมที่โตเกียว

นับแต่วาระนั้นเป็นต้นมา สถานการณ์ได้ขยายตัวไปในทางที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น ถึงขั้นที่มาเลเซียไม่ยอมรับฐานะของเจ้าหน้าที่การทูตฟิลิปปินส์ที่อยู่ในกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งเท่ากับเป็นการถอดถอนเจ้าหน้าที่นั้นออกจากสถานะการทูตโดยปริยาย มาเลเซียได้ขอร้องให้ประเทศไทยดูแลผลประโยชน์ในประเทศนั้นของฟิลิปปินส์ด้วย คน อัมคูล ราซัค

รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียแถลงว่า มาเลเซียจะไม่ร่วมในการประชุมครั้งต่อไปของ
สมาคมอาเซียน ทางฝ่ายฟิลิปปินส์คือ นายรามอสก็กล่าวว่าการที่มาเลเซียจะไม่เข้า
ร่วมประชุมสมาคมอาเซียนนั้น จะทำให้สมาคมนี้ต้องสลายตัวไปอย่างไม่มีปัญหา ^{๑๓}

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์ได้คลี่คลายไป
ในทางที่แจ่มใสนั้น ในเมื่อการพบกันระหว่างตน อับดุล ราซัค รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย
กับนายรามอส รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศฟิลิปปินส์ที่กรุงเทพฯ เมื่อสัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน
ธันวาคม ๑๙๖๔ ได้ยังยลให้ทั้งสองประเทศก้าวหน้าไปสู่การปรานีประนีประนอมกันมากขึ้น ภาย
หลังการพบปะเจรจาอย่างมีอิสระเป็นทางการระหว่างรัฐบุรุษทั้งสองเป็นเวลานานเกือบสาม
ชั่วโมง โดยมีรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศภาคีอาเซียนอื่น ๆ อีก ๓ ประเทศร่วมด้วย
ตน อับดุล ราซัค รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ก็ได้แถลงผลการเจรจาแก่คณะผู้สื่อข่าวว่า
"โดยการเชิญชวนของ นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการประเทศไทย ได้มีการพบ
ปะเจรจาระดับรัฐมนตรีอย่างมีอิสระเป็นทางการระหว่างประเทศภาคีอาเซียน เกี่ยวกับเรื่อง
ความร่วมมืออันดีระหว่างกัน และโดยผลของการเจรจานั้น ได้บรรลุถึงขั้นความเข้าใจกัน
ในปัญหาขัดแย้งระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์ ซึ่งจะได้นำเสนอให้รัฐบาลของประเทศที่เกี่ยวข้อง
ของพิจารณาต่อไป การเจรจาได้ดำเนินไปในบรรยากาศฉันมิตรสนิทสนม แดกก่อนเริ่ม

^{๑๓} กรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์เกี่ยวกับซามะห์ "แหล่งเตี๋ยกับช้างตน"
หน้า ๔๒

การเจรจากัน นายรามอส รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศฟิลิปปินส์ก็ให้คำมั่นแก่ ตน อับดุล ราซัค คอหนารัฐมนตรีคนอื่น ๆ ว่า เขายอมรับนับถือตน อับดุล ราซัค ในฐานะเป็นรอง นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย" ๑๔

ส่วนนายรามอส รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ ก็ได้แถลงแก่ผู้สื่อข่าว ว่า เขายอมรับนับถือว่า ตน อับดุล ราซัค เป็นรองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย รวมทั้งยอมรับว่า รัฐบาลมาเลเซียอยู่ในมาเลเซียด้วย แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตามบทบัญญัติของฟิลิปปินส์ว่า การรวมอาณาเข้านั้นอยู่ในดินแดนมาเลเซีย หากกระหยดถึงสิทธิของฟิลิปปินส์ในอันจะเรียก ร้องการครอบครองดินแดนอาณาเขตอย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาสภาพ การโยกย้ายต่างประเทศของฟิลิปปินส์ได้ปฏิเสธข้อเสนอของมาเลเซียเกี่ยวกับการฟื้นฟู สัมพันธภาพทางการทูตโดยสมบูรณ์ระหว่างประเทศทั้งสอง เข้าใจกันว่ามาเลเซียคงขอ ให้ฟิลิปปินส์รับรองว่ามาเลเซียมีอธิปไตยเหนือดินแดนอาณาเขต ส่วนทางด้านมาเลเซียนั้น คณะรัฐมนตรีมาเลเซียได้รับรองข้อเสนอของมาเลเซียที่ยื่นต่อฟิลิปปินส์

อย่างไรก็ตาม ยังไม่อาจแจ้งผลเลิศเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่าง มาเลเซียกับฟิลิปปินส์ได้ทีเดียวนัก ความเคลื่อนไหวที่ปรากฏครั้งหลังสุดอาจทำให้

๑๔ นายฉนวน พิษัศรทัต วิเคราะห์ข่าวทางแกนทางวิทยุ พ.ท.ท. ประจำวันจันทร์ ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๑ เวลา ๐๗.๔๕ - ๐๘.๐๐ น.

สถานการณ์คงอยู่ในลักษณะเดิมก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้แทนของทั้งสองฝ่ายมีโอกาสจะพบปะเจรจาทันทีเช่นที่เป็นมา ย่อมมีทางที่จะช่วยให้สถานการณ์กระเตื้องขึ้น เมื่อใดที่ทั้งสองฝ่ายปฏิเสธที่จะเจรจากัน เมื่อนั้นความแตกร้างก็คงอยู่ในสภาพเดิม หรือขยับขอยเจตออกไปอีก ในขณะที่ทั้งสองฝ่ายได้เริ่มตระหนักว่า การบาทนมางอย่างรุนแรงและเรื้อรังระหว่างสองประเทศ นอกจากจะเป็นภัยคุกคามต่อความร่วมมือส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะสมาคมอาเซียน ซึ่งทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกแล้ว ยังจะเป็นอุปสรรคต่อการร่วมกันต่อต้านการรุกรานและการแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ด้วย

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียกับสิงคโปร์

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งต่างก็เป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ใ้มีความขัดแย้งทางการเมืองและกระทบกระเทือนต่อความร่วมมือส่วนภูมิภาคของอาณานริเวณนี้อย่างมาก กรณีการประหารชีวิตทหารอินโดนีเซีย ๒ นาย โดยรัฐบาลสิงคโปร์เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๑๙๖๔ ได้ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างอินโดนีเซียกับสิงคโปร์ถึงระดับคับขันยิ่งจน การที่ทหารนาวิกโยธินอินโดนีเซียอายุประมาณ ๒๓ ปี ๒ นาย ได้ถูกประหารชีวิตในสิงคโปร์ เนื่องจากโคกอวินาศกรรมที่สิงคโปร์ ขณะที่มีการเผชิญหน้าระหว่างอินโดนีเซียกับมาเลเซียในปี ๑๙๖๔ ซึ่งขณะนั้นสิงคโปร์ยังเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธมาเลเซีย ทำให้ชาวสิงคโปร์ต้องเสียชีวิตไป ๑ คน นับตั้งแต่ศาลสิงคโปร์ได้พิพากษาให้ประหารชีวิตทหารอินโดนีเซียทั้งสอง รัฐบาลอินโดนีเซีย

ไต่พยายามทุกวิถีทางที่จะให้สิงคโปร์ลดหย่อนผ่อนโทษจากการประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต โดยอ้างเหตุผลแห่งมนุษยธรรม และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสอง และในฐานะที่เป็นสมาชิกสมาคมอาเซียนร่วมกัน แต่เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จประการใด ประธานาธิบดีซูฮาร์โตจึงได้ส่งผู้แทนพิเศษไปสิงคโปร์ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๑๙๖๔ เพื่อขอประวิงเวลาการประหารชีวิตจนกว่านายลี กวนยิว นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์จะเดินทางกลับจากต่างประเทศ^{๑๕} เพื่อหาหนทางเจรจากันต่อไป แต่ทางสิงคโปร์ได้ปฏิเสธคำร้องขอของอินโดนีเซีย ด้วยรัฐบาลสิงคโปร์เห็นว่าการพิพากษาประหารชีวิตบุคคลดังกล่าวเป็นกิจการภายในโดยเจตนาของสิงคโปร์ ทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ และให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนชาวสิงคโปร์ กระทรวงการต่างประเทศสิงคโปร์แถลงว่า ใ้คดีพิจารณาคำร้องขอของประธานาธิบดีซูฮาร์โตเกี่ยวกับคำพิพากษาเรื่องทหารอินโดนีเซียด้วยความเห็นอกเห็นใจ เพราะปรารถนาที่จะดำเนินความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอินโดนีเซีย คงจะเห็นได้จากกรณีที่สิงคโปร์ได้ปลดปล่อยชาวอินโดนีเซียซึ่งกระทำคามผิดในสิงคโปร์ แต่มีใ้ทำให้ชาวสิงคโปร์ต้องเสียชีวิต ในระหว่างที่อินโดนีเซียดำเนินนโยบายเผชิญหน้ากับสิงคโปร์ไปแล้วหลายคน เพื่อเป็นการแสดงไมตรีจิตต่อรัฐบาลของประธานาธิบดีซูฮาร์โต แต่สำหรับกรณีทหารทั้งสองที่ถูกประหารชีวิตนี้แตกต่างกับกรณีอื่น ๆ เพราะใ้ทำให้ชาวสิงคโปร์เสียชีวิตไป ๓ คน และบาดเจ็บอีก ๓๐ คน จึงจำ

^{๑๕} นายลี กวนยิว นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์และคณะ กำลังอยู่ระหว่างการเยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๑ ตามคำเชิญของรัฐบาลญี่ปุ่น.

ต้องดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายของสิงคโปร์

ภายหลังการประหารชีวิตทหารอินโดนีเซียทั้งสอง ทางฝ่ายอินโดนีเซีย ได้มีปฏิกริยาที่รุนแรง เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๑๙๖๘ นักศึกษาและประชาชนอินโดนีเซียได้บุกบุกเขาทำลายที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตสิงคโปร์ในกรุงจาการ์ตา และบ้านพักเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ รวมทั้งท้าวจะทำร้ายเอกอัครราชทูตสิงคโปร์ด้วย ทางอินโดนีเซียจึงได้จัดให้เอกอัครราชทูตและเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตได้รับการคุ้มครองอย่างเข้มแข็ง ขณะที่เหตุการณ์กำลังสับสน นอกจากนี้ชาวอินโดนีเซียยังมีปฏิกริยาต่อชาวจีนซึ่งไปตั้งรกรากในอินโดนีเซีย มีการเดินขบวนทำลายทรัพย์สินของชาวจีนดังกล่าว ตลอดจนทำลายความเสียหายแก่ร้านค้าและที่อยู่อาศัยในเมืองสุราบายาในระหวาที่วันออก รัฐบาลอินโดนีเซียได้ใช้กำลังทหารเข้าควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ เหตุการณ์ทั่วไปทั้งในจาการ์ตาและสุราบายาจึงกลับเข้าสู่ชนปกติ แต่บุคคลชั้นนำของรัฐบาลพรรคการเมืองต่าง ๆ และบุตรของกิจการมอสเล็มยังคงทำหน้าที่ประจำของรัฐบาลสิงคโปร์ และเรียกร้องให้รัฐบาลของตนดำเนินการมาตรการตอบโต้เนื่องจากถือว่าสิงคโปร์ดูหมิ่นอินโดนีเซีย พวกหนึ่งได้เรียกร้องให้มีการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต ส่วนอีกพวกหนึ่งให้เพียงแต่ตัดความสัมพันธ์ทางการค้ากับสิงคโปร์เท่านั้น ในระยะแรกที่เหตุการณ์ในอินโดนีเซียไม่สงบอันสืบเนื่องจากการประหารชีวิตทหารอินโดนีเซียทั้งสอง รัฐบาลอินโดนีเซียมิได้คัดสินใจแน่นอนว่าจะดำเนินการอย่างไรกับสิงคโปร์ เนื่องจากประธานาธิบดีซูฮาร์โตยังคงอยู่ระหว่างการเยือนกาดิมันตัน เพียงแต่มีการประกาศให้ทหารทั้งสองนับเป็นวีรชนของชาติ และให้มีการลดธงครึ่งเสาเป็นเวลา ๓ วัน พร้อมทั้งได้จัดพิธีฝังศพชนอับปางมีเกียรติ ๗ ณ กรุงจาการ์ตา นายอาดัม มาลิก

รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย ได้พยายามเตือนสมาชิกอินโดนีเซียให้ดำเนินการอย่าง
 สุขุม เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดดังเช่นในอดีต และได้แถลงว่าอินโดนีเซียจะไม่ดำเนิน
 มาตรการคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด และพิจารณาหาหนทางสัมพันธ์ภาพกับสิงคโปร์ในทุกด้าน โดย
 ดำเนินการอย่างสุขุมไม่ใช่อารมณ์ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๑๙๖๔ คณะรัฐมนตรีอินโดนีเซีย
 ได้พิจารณาปัญหาความสัมพันธ์กับสิงคโปร์ และมีความเห็นคล้อยตามทัศนะของนายมาลิก
 ที่ได้พิจารณาผลได้เสียต่าง ๆ โดยรอบคอบและไม่ใช้อารมณ์จนเกินควร อินโดนีเซียจึง
 ไม่สามารถตัดความสัมพันธ์ทางการค้ากับสิงคโปร์ได้ เพราะจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่
 เศรษฐกิจของอินโดนีเซียเอง อย่างไรก็ตามคณะรัฐมนตรีได้มีมติว่า อินโดนีเซียควรลด
 การติดต่อและการพึ่งพาอาศัยสิงคโปร์ในด้านการค้าลง และควรพยายามที่จะติดต่อทาง
 การค้าโดยตรงกับประเทศที่ทำการซื้อและขายสินค้ากับอินโดนีเซีย รวมทั้งส่งเสริมให้
 การจัดตั้งคลังสินค้า และปรับปรุงคุณภาพสินค้าที่ส่งออกไปให้ดีขึ้นด้วย ๑๖

การดำเนินการของรัฐบาลสิงคโปร์ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ไปต่าง ๆ
 กัน คนส่วนใหญ่ในสิงคโปร์รวมทั้งวงการทูตเห็นว่าการกระทำของรัฐบาลชอมควับเหตุ
 ผล อย่างไรก็ตามมีบุคคลบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล และรู้สึกว่รัฐบาล
 สิงคโปร์ไม่ได้เห็นอกเห็นใจอินโดนีเซียเท่าที่ควร และอาจจะคำนึงถึงความรู้สึกของรัฐบาล

๑๖ นายฉลวย พิรัชศรทัต วิเคราะห์ข่าวทางแดนทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง ๔
 ประจำวันพุธที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๑ เวลา ๒๐.๔๕ - ๒๑.๐๐ น.

และประชาชนชาวอินโดนีเซียใฝ่ใฝ่กันมากว่านี้ โดยไม่เป็นภัยต่อสิงคโปร์แต่อย่างใด เพราะผู้นำชุดเก่าและรัฐบาลปัจจุบันของอินโดนีเซียมีนโยบายเกี่ยวกับสิงคโปร์ที่แตกต่างกันมาก และชาวอินโดนีเซียคงจะไม่ลืมเหตุการณ์เช่นนี้ได้ง่าย ๆ ซึ่งจะเป็นภัยต่อประเทศเล็ก ๆ เช่น สิงคโปร์ในอนาคต วงการธุรกิจสิงคโปร์มีความหวงโยและกังวลเกี่ยวกับการค้าระหว่างอินโดนีเซียและสิงคโปร์ว่าจะหยุดชะงักหรือลดปริมาณลง นอกจากนี้ประเทศเพื่อนบ้านของสิงคโปร์ยังเกรงว่า สัมพันธภาพซึ่งทรุดลงระหว่างสองประเทศจะมีผลกระทบระเหินต่อความร่วมมือส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะสมรรถภาพของสมาคมอาเซียน ซึ่งถูกกรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียและฟิลิปปินส์เกี่ยวกับชายาหนูกูกคามอยู่แล้ว แต่กรณีดังกล่าวก็ไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของสมาคมอาเซียน และสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากนัก

ปัญหาทางเศรษฐกิจ

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในทางปฏิบัติ เช่น สมาคมอาสา คณะมนตรีเอเชียและแปซิฟิก และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งต่างก็คำนึงถึงความร่วมมือที่กล่าวถึงนี้อย่างจริงจัง โดยหวังจะให้ความร่วมมือปรากฏรูปออกมาในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งมีที่หวังว่าจะส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจให้ดำเนินไปได้รวดเร็วกว่าการที่แต่ละประเทศสมาชิกจะดำเนินการโดยลำพัง แม้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของแอสแปคและอาเซียนจะไม่สามารถเทียบได้กับความเจริญก้าวหน้าขององค์การความร่วมมือ

มือแบบตลาดรวมแห่งยุโรป เนื่องจากองค์การความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เหล่านี้ยังมีว่าเขาวัยอยู่มาก และเพียงกำลังอยู่ในระหว่างการวางรากฐานดำเนินตามโครงการเท่านั้น ปัญหาเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ที่จะขยายองค์การแอสแปคและอาเซียนเป็นตลาดรวมแห่งเอเชีย โดยพิจารณาหลักประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันเป็นที่มาของตลาดรวม โดยการขยายตลาดให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้มีโอกาสขยายการผลิตออกไปได้มากขึ้น และขายสินค้าได้มากขึ้น เนื่องจากราคาต่ำลงจากการที่ไม่มีเครื่องกีดขวางทางภาษีศุลกากร หรืออุปสรรคทางการเมือง การผลิตสินค้ากระทำได้ในปริมาณคราวละมาก ๆ และในราคาต้นทุนที่ถูกลง เมื่อมีการผลิตมากขึ้นคนก็มั่งวนท่ามากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกค่าหนึ่งควย จากการที่ประเทศสมาชิกแอสแปคและอาเซียนจะรวมตัวเข้าเป็นตลาดเดียว โดยมีความมุ่งหมายใหญ่ก็เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและความรู้ความชำนาญของแต่ละประเทศให้เฉลี่ยไปในลักษณะที่ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกต่างได้รับประโยชน์ และความเจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน

พิจารณาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจไม่เหมือนกับประเทศในยุโรป กรณีตลาดรวมแห่งยุโรปประเทศสมาชิกทั้งหมดคือ เบลเยียม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์ เมื่อรวมกันเข้าเป็นตลาดเดียวแล้ว สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งประเทศนอกกลุ่ม การค้าส่วนใหญ่แลกเปลี่ยนซื้อขายกันในกลุ่มสมาชิก การค้าขายกับกลุ่มภายนอกก็ได้เปรียบ เพราะสินค้าที่ส่งออกไปขายนอกกลุ่มมีราคาต่ำ เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำ คุณภาพของสินค้าดี เนื่องจากประเทศสมาชิกแข่งขันกันภายในกลุ่ม ทำให้ต้องแข่งขันกันในทาง

คุณภาพด้วย ส่วนสินค้าที่ซื้อจากนอกกลุ่มเป็นสินค้าประเภทวัตถุดิบเป็นส่วนใหญ่ ทั้งการซื้อคราวละมาก ๆ ทำให้สามารถซื้อได้ในราคาต่ำด้วย แต่สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะสมาชิกสมาคมอาเซียน มีการผลิตที่เป็นหลักเพียงไม่กี่อย่าง ทั้งยังคล้ายคลึงกันด้วยคือ เป็นผลผลิตจากเกษตรกรรม หรือจากธรรมชาติที่ยังไม่ไค่ผ่านกระบวนการผลิตอุตสาหกรรม สินค้าที่ผลิตขึ้นภายในแต่ละประเทศขายกันเองได้ปริมาณน้อย ผลผลิตที่อุตสาหกรรมเกือบทั้งหมดต้องพึ่งจากภายนอก แม้จะรวมตลาดกันจริง ๆ ก็หวังประโยชน์ที่เป็นล้าเป็นสันนอกเหนือไปจากการค้าแบบปกติที่กระทำกันอยู่ไค่ยาก การแข่งขันกันเองจะทำให้เกิดความเสียหายแทนที่จะเป็นผลดีอย่างเช่นการแข่งขันทางอุตสาหกรรม ซึ่งกระทำไค่มาหลายอย่างมากชนิดกว่าแม้ในกรณีที่ขายสินค้าไค่มาจกกัน การที่จะผลิตสินค้านั้นเพิ่มขึ้นให้ทันกับความต้องการของตลาดก็กระทำไค่ยาก เพราะการผลิตส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเกษตรกรรม ต้องอาศัยช่วงระยะเวลาที่นาน นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับคินฟ้าอากาศอีกด้วย และการที่ระบบตลาดรวมจะให้ผลอย่างแท้จริงนั้น ยังขึ้นอยู่กับความสะดวกและสภาพที่จะอำนวยความสะดวกในคานอื่นอีกหลายคาน เช่น อาณาเขตของประเทศที่ใกล้ชิดคิดคอกัน หรือไมห่างไกลกันมาก และต้องมีความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง ซึ่งในประการหลังนี้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีงานที่จะต้องเตรียมและดำเนินการอีกมาก โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมและการขนส่งนี้ เป็นปัญหาหนักที่สุดที่ระบบตลาดรวมประสบ แม้สำหรับตลาดรวมแห่งยุโรปเองก็ได้รับผลที่ไม่สู้เป็นที่พอใจของประเทศสมาชิก ^{๑๗} และยังคงขบกันอีกนาน

^{๑๗} นายอรุณ ภาณุพงศ์ "ตลาดรวม" สารานุกรม กระทรวงการต่างประเทศ ปีที่ ๑๒ (พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ฉบับที่ระลึก ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕) หน้า ๕๕.

ไม่ว่าความร่วมมือในทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องการเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ หรือประโยชน์ในทางการเมืองก็ตาม อุปสรรคสำคัญก็คือ ภูมิภาคนี้มิใช่เป็นหน่วยอันหนึ่งอันเดียวกันเช่นภูมิภาคอื่นบางแห่งของโลก ยุโรปตะวันตกโดยเฉพาะประเทศสมาชิกตลาดรวมแห่งยุโรป มีแนวโน้มนที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมานาน และสามารถบรรลุถึงการร่วมมือทางเศรษฐกิจได้ง่าย แต่ประเทศสมาชิกแอสแปคและอาเซียน แม้ประเทศต่าง ๆ จะมีอะไรคล้าย ๆ กันหลายอย่าง เช่น อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มาจากอินเดีย และจีน พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม รูปแบบการจ้กระบบเศรษฐกิจ ผลผลิตจากเกษตรกรรม ชีวิตความเป็นอยู่ แต่ก็มีสาเหตุแห่งความแตกแยกกันมาก โดยเฉพาะประสพการณ์ของการเป็นเมืองขึ้นชาติตะวันตกของหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ ทำให้รูปของสังคมการปกครองและความรู้สึกนึกคิดแตกแยกกันไป นอกจากนี้ผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจก็อาจขัดกันเอง อันจะทำให้ลบล้างจุดประสงค์ใหญ่ของความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือความเป็นปึกแผ่น และร่วมมือกันทางการเมือง อาทิเช่น การริเริ่มจัดตั้งกลุ่มสมรรมเดินเรือและสายการบินร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ก็มีปัญหาเหมือนกัน ถ้าประสพผลเสียหายทางเศรษฐกิจในการจัดตั้งหรือดำเนินการ, แทนการที่แต่ละประเทศใดมีสายการบินเรือและสายการบินระหว่างประเทศของตนอยู่แล้ว ก็จะกล่าวหาซึ่งกันและกันอันจะส่งผลสะท้อนทำลายความสัมพันธ์และกระหนกระเทือนจุดประสงค์ใหญ่ คือความเป็นปึกแผ่นและร่วมมือกันทางการเมืองของประเทศสมาชิกได้ นอกจากนี้ประเทศบางประเทศเช่น ญี่ปุ่น มีความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจทัดเทียมมหาอำนาจของโลก และสนใจที่จะมีบทบาทในทางชุมชนประชาคมมหาอำนาจมากกว่าจะนำมาผสมกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จริงจัง นอกจากเพื่อการค้าขายเท่านั้น ในทำนองเดียวกันประเทศสมาชิกในคณะมนตรีแอสแปคและสมาคมอาเซียน ต่างก็ผลิตสินค้าออกไปขายกันเองในตลาดโลก การมารวมกันเขาเป็น

๑๘ "คุณแหล่งที่แล้ว"

๑๙ นายประชม โฉมฉาย "มหาวิทยาลัยกับความร่วมมือในทางเศรษฐกิจในเอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (พระนคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย กันยายน - พฤศจิกายน ๒๕๑๔) หน้า ๗๘.

กลุ่มเศรษฐกิจเดียวกัน ย่อมหมายถึงการเสียสละและบากทั้งจากตกลงกันว่าประเทศไทยจะเป็น
 ผู้เสียสละมากน้อยเท่าใด เพราะแต่ละประเทศย่อมถือว่ามิชอบโดยสมบูรณ์ และประการ
 สำคัญที่สุดประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้มีได้เคยร่วมมือกันมาอย่างจริงจังเลย เนื่องด้วย
 ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาไม่อำนวย อุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เห็นว่า ความร่วมมือใน
 ทางเศรษฐกิจแม้ในระดับต้นและภายในขอบเขตจำกัด อาจจะทำให้บรรลุผลสำเร็จได้มาก
 นอกจากจะได้นำการถ่วงหน่วงเสียก่อน โดยเริ่มต้นจากสิ่งง่าย ๆ ก่อให้เกิดบรรยากาศของ
 ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองของความร่วมมือส่วน
 ภูมิภาคทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก.

ปัญหาทางชาตินิยม

มูลฐานที่สำคัญที่สุดของความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียง
 ใต้ก็คือ การมีนโยบายทางการเมืองในหลักใหญ่ร่วมกัน เสถียรภาพและความมั่นคงทาง
 การเมืองภายในของประเทศสมาชิก และความมุ่งมั่นในอันที่จะร่วมมือกันโดยการยอมสละ
 ความเห็นแก่ตัว เพื่อประโยชน์ในระยะไกล แมตองสละอำนาจอธิปไตยของประเทศบาง
 ส่วนควบบ การยอมปฏิบัติตามพันธะกรณีซึ่งองค์การกลางที่มีสภาพอยู่นเหนืออำนาจของชาติ
 (Supra-national Organization) เป็นผู้กำหนดคือประการหนึ่ง ๒๐

๒๐ นายอรุณ ภาณุพงศ์ "แหล่งเดียวกับข้างต้น" หน้า ๘๒

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความร่วมมือส่วนภูมิภาคเป็นความคิดริเริ่มใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เรื่องที่เคยพูดถึงเกี่ยวกับ "วงไพบูลย์ร่วมกันแห่งเอเชีย" ซึ่งเป็นคำขวัญทางพุทธศาสนาของญี่ปุ่นที่กล่าวกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ประเทศในภูมิภาคนี้มีความแตกต่างกันมากในทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในความรู้สึกนึกคิดทางการเมือง ประเทศในภูมิภาคนี้ นอกจากไทยและญี่ปุ่น ล้วนเป็นประเทศที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิอาณานิคมมาก่อน เพิ่งเป็นเอกราชขึ้นมาเพียงชั่วระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นประชาชนในภูมิภาคนี้จึงมักจะมี ความรู้สึกหวงแหนในอำนาจอธิปไตยและเกียรติภูมิของตนเกินกว่าที่จะยอมรับสิ่งใดที่มีลักษณะเป็นการบั่นทอนการใช้อำนาจอธิปไตยของตนแม้แต่น้อย ความรู้สึกในทางชาตินิยมของประเทศเหล่านี้มักเป็นไปในทาง Negative มากกว่าที่จะร่วมมือกัน ผู้นำทางการเมืองให้ ความสนใจต่อบทบาททางการเมืองยิ่งกว่าบทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะไม่โลกโอบ และใช้เวลาานกว่าจะเห็นผล ส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านี้มองความคิดหรือการริเริ่มใด ๆ ที่มาจากนอกพรมแดนของตนด้วยความระแวงมาก่อน ความคิดที่จะร่วมมือกับต่างประเทศมักจะถูกตีความไปว่าเป็นการขายเอกราชของตน นอกจากนั้นแล้ว เกือบทุกประเทศในบริเวณนี้มีสถานะการเมืองที่ไม่ราบรื่น และมั่นคงเหมือนในยุโรป ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ทำให้รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคเหล่านี้จำเป็นต้องมุ่งไปพิจารณาปัญหาทางการเมืองที่เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะหน้าของตนก่อน กลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีความมุ่งหมายจะแผ่อิทธิพลลงมากในบริเวณนี้ก็ถอยไปจากจุดก่อนอันนี้ดำเนินนโยบายที่ออกจะไต่ถอย เพื่อชดเชยและโจมตีการร่วมมืออันจะเป็นอุปสรรคแก่การแทรกซึมของตน

ปัญหาทางสังคม

ความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่อาจบรรลุผลสำเร็จไปได้ ถ้าทัศนคติของประชาชนในภูมิภาคนี้ต่างกัน ลักษณะสำคัญที่ประเทศผู้ปกครองใ้ก่อให้เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้เป็นผลมาจากระบบการปกครองที่มีคือโครงสร้างของชนชั้นทางสังคมของประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่ ๆ ในสมัยที่อยู่ภายใต้อาณานิคม สังคมของชาวพื้นเมืองไ้แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือชนชั้นผู้ปกครองและชาวนา พวกข้าราชการก็มาจากชนชั้นปกครองซึ่งมีความโน้มเอียงที่จะรักษาสถานะของตนไว้ ไ้มีการขัดแย้งกันตลอดมาระหว่างพวกผู้นำกับชาวนาเกี่ยวกับผลประโยชน์ แต่ก็มิได้มีปัจจัยบางอย่างที่ช่วยลดความขัดแย้งให้น้อยลง ซึ่งไ้แก่หน้าที่ทางสังคม ศาสนา ความคล้ายคลึงในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา และความเชื่อที่อสมันที่อยู่ภายใต้อาณานิคม ประชาชนในภูมิภาคนี้มีความสามัคคีกับเพราะประเทศผู้ปกครองสามารถเข้าควบคุมใช้อำนาจกลฉีทางทหารและการเมือง ทำให้ไม่มีผลต่อทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนแต่อย่างใด เพราะประชาชนไม่ไ้เข้ามามีส่วนในคานการปกครองเลย แต่เมื่อไ้ได้รับเอกราชแล้วประชาชนไม่สามารถรวมกันเป็นพลังที่เข้มแข็งไ้ เพราะประเทศผู้ปกครองมิไ้จัดระเบียบการบริหารประเทศให้เจริญแต่อย่างใด แต่กลับถือเอาผลประโยชน์ของชาติผู้ปกครองเป็นประโยชน์สำคัญที่สุด เมื่อไ้ต้องมาคานการปกครองตนเองประชาชนในภูมิภาคนี้ไม่ไ้ยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเลย ส่วนใหญ่การปกครองของประเทศจึงเป็นการเมืองที่เป็นไปตามระดัมนำมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมือง สุกแต่ผู้นำคนจะชักจูงไปทางใด ไ้โดยคล้อยทัศนคติและความคิดเห็นตามผู้นำไปหมด ไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นไ้ได้อย่างเปิดเผย แม้ว่าบางกรณีอาจไม่ไ้เห็นด้วยกับรูปการปกครองหรือการเมือง

ของรัฐใด ๆ ก็ตาม ทำให้เกิดความเชื่อขาทางการเมือง จึงเห็นได้ว่าการเมืองในภูมิภาคนี้เป็นกิจกรรมเฉพาะของผู้นำประเทศ ประชาชนมิได้แสดงทัศนคติใด ๆ ได้ชอบ ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ ความไม่คืบสนใจในการเมืองโดยเฉพาะอย่างบ่งชี้ทางค่านนโยบายการต่างประเทศ ซึ่งคู่ห่างไกลกับชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของประชาชนในภูมิภาคนี้ แม้ว่าจะผู้ปกครองหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องของกิจการนั้น ๆ จะตั้งสมมุติฐานถึงสาเหตุของความร่วมมือระหว่างประเทศไว้อย่างใดก็ตาม ลักษณะของความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จึงอาจเป็นประโยชน์เฉพาะชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นชนชั้นนำในประเทศและภูมิภาคเท่านั้น ผลที่สำคัญที่สุดก็คือประชาชนในภูมิภาคนี้ไม่ได้เกิดพลังและเต็มใจเข้าร่วมมือระหว่างกันอย่างจริงจัง เป็นการติดคอร่วมมือเฉพาะระหว่างรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ไม่มีลักษณะเป็นการติดคอร่วมมือกันในระดับประชาชนต่อประชาชน จึงอาจพิจารณาปัญหาทัศนคติทางสังคมนี้เป็นปัญหาประการหนึ่งที่กระทบกระเทือนความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้